

Stockholms kommun

Beslut för grundsärskola

efter tillsyn i Bäckahagens skola
belägen i Stockholms kommun

Tillsyn i Bäckahagens skola

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Stockholms kommun under Våren 2016. Bäckahagens skola besöktes av Skolinspektionen mellan den 9 mars 2016 och den 11 mars 2016.

Måluppfyllelse och resultat

Det finns ingen nationell statistik över grundsärskolans resultat.

Skolinspektionen genomförde hösten 2015 en enkät för vårdnadshavarna i grundsärskolan. Då antalet elever är för lågt redovisas ingen sammanställning av enkätsvaren.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Ingen brist konstaterad	
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande	2016-11-01
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Ingen brist konstaterad	
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2016-11-01
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande	2016-11-01

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats.

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens sammanfattande bedömning av verksamheten som bedrivs vid Bäckahagens grundsärskola är att det finns brister i skolans arbete med extra anpassning och särskilt stöd. Elevernas behov av särskilt stöd utreds inte och beslut om åtgärdsprogram fattas inte. Skolinspektionen bedömer vidare att elevhälsans personal och övrig personal på grundsärskolan behöver öka sitt samarbete för att uppfylla författningarnas krav på ett förebyggande och hälsofrämjande arbete för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Skolan behöver även analysera måluppfyllelsen för grundsärskolans elever på gruppnivå och utifrån det formulera utvecklingsåtgärder som omfattar även grundsärskolan. Detta arbete ska synliggöras i det dokumenterade kvalitetsarbetet.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att senast den 1 november 2016 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer ska anpassas så att de elever som riskerar att inte nå läroplanens mål och kunskapskrav får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan ytterligare kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att anpassa utbildningen, genom till exempel färdighetsträning, specialpedagogiska insatser, särskilda hjälpmedel eller utrustning, digital teknik med anpassade programvaror, eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål.

Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma inom ramen för undervisningen, genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avge lämpliga insatser. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Stockholms kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Läroplan för grundskolan 2011, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- När det gäller särskilt stöd följs insatta åtgärder upp och utvärderas. (3 kap. 9 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn måste se till att elevers behov av särskilt stöd utreds. Detta ska ske i samråd med elevhälsan om det inte uppenbart är obehövligt.
- Rektorn ska se till att åtgärdsprogram upprättas för de elever som behöver särskilt stöd.
- Rektorn ska se till att åtgärdsprogrammen följs upp och utvärderas.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i grundsärskolans arbete med särskilt stöd. Elevernas behov av särskilt stöd har inte utretts. Åtgärdsprogram skrivs inte för de av grundsärskolans elever som enligt rektorn får särskilt stöd och skolan brister i att följa upp de insatta åtgärderna. Skolinspektionen bedömer att de kompetenser som finns inom elevhälsan inte i tillräcklig utsträckning har involverats i arbetet med att identifiera grundsärskoleelevernas behov av särskilt stöd.

Enligt skollagen ska det anmälas till rektorn om det framkommer att en elev som, trots att extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen gjorts, befaras att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd utreds. Samråd med elevhälsan ska ske om detta inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska sådant stöd ges. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ges särskilt stöd. Av programmet ska framgå elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoseas. Det ska också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för detta.

Läraren på grundsärskolan uppger att två av grundsärskolans elever ges särskilt stöd, men att dessa elever inte har några åtgärdsprogram. Den biträdande rektorn, som har ett särskilt ansvar för grundsärskolan, uppger att han tror att en eller två elever på grundsärskolan har åtgärdsprogram men att han inte vet vad som står i dessa eller om man har utvärderat åtgärderna. Den biträdande rektorn uppger också att han tror att åtgärdsprogrammen upprättats i samråd mellan ansvarig lärare och specialpedagog. Enligt rektorn har två av grundsärskolans elever särskilt stöd. Stödet består i att eleverna har särskilt anpassat material och elevassistenter. Att personalen får kontinuerlig fortbildning i användning av detta material men även till exempel fortbildning i att kommunicera med tecken är också en åtgärd, enligt rektorn. Det särskilda stödet innebär också att det är vuxentätt på grundsärskolan, säger rektorn.

Rektorn uppger (i kompletterande mail till Skolinspektionen) att de elever som får särskilt stöd inte har ett åtgärdsprogram där det beskrivs, vilka åtgärder som görs för att de ska nå så långt som möjligt. Enligt rektorn har eleverna ofta ett åtgärdsprogram med sig när de kommer till skolan.

Det stöd som assistenterna ger eleverna har, enligt rektorn, varit kontinuerligt utifrån tidigare gjord psykologbedömning och finns väl beskrivet i elevernas individuella utvecklingsplaner. Det har inte tillkommit några ytterligare svårigheter och eleverna bedöms utvecklas mot målen och därför har beslut om åtgärdsprogram inte fattats, uppger rektorn. Elevernas behov av särskilt stöd har inte heller lyfts för samråd med elevhälsan, enligt rektorn. Enligt rektorn finns inte heller någon rutin för hur särskilt stöd ska följas upp på grundsärskolan.

Skolinspektionen konstaterar att rektorn inte har tagit ansvar för att elevernas behov av särskilt stöd utreds på skolan. Rektorn har inte heller beslutat om vilken typ och i vilken omfattning av särskilt stöd eleven har behov av. Samråd med elevhälsan för att utifrån en utredning bedöma elevens behov av särskilt stöd har inte heller skett. (se vidare Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, SKOLFS 2014:40, s.27-33). Hur elevernas kunskapsutveckling påverkas av det särskilda stödet har inte heller följts upp inom ramen för ett åtgärdsprogram.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då verksamheten vid Bäckahagens grundsärskola inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller verksamheten, föreligger skäl att förelägga Stockholms kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Stockholms kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektor ska se till att eleverna i grundsärskolan omfattas av elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete för att stödja elevernas utveckling mot målen.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan inte används förebyggande och hälsofrämjande för Bäckahagens grundsärskoleelever. Elevhälsan och övrig personal samverkar inte kring grundsärskolans elever. För att åtgärda detta behöver elevhälsan och övrig skolpersonal samverka i arbetet med att identifiera elevernas behov av förebyggande och hälsofrämjande insatser.

I skollagen anges att det för eleverna i grundsärskolan ska finnas en elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska och specialpedagogiska kompetenser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

I förarbetena till skollagen (prop.2009/10:165s.267) betonas att arbetet med elevhälsan förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Enligt vad som framkommit vid tillsynen bedömer Skolinspektionen att samverkan mellan elevhälsans professioner och grundsärskolans personal är begränsad.

I intervjuer med lärare och elevhälsans representanter på Bäckahagens skola framgår att skolans elevhälsa i låg utsträckning arbetar med eleverna på grundsärskolan. Läraren uppger att "elevhälsan finns om jag vill" men att han inte har någon regelbunden kontakt med elevhälsan. Av intervjuerna framgår att det så gott som alltid är på lärarens initiativ som kontakt med elevhälsan sker. Det exempel som ges är att läraren ibland vänder sig till specialpedagogen för att få tips om och tips om olika "appar" till läsplattorna som kan användas i undervisningen.

Elevhälsan uppger att de inte medverkar på grundsärskolans arbetslagsmöten såsom de gör på övriga arbetslagsmöten på skolan. Skolsköterskan har kontakt med grundsärskoleeleverna när de gäller hälsobesöken. Elevhälsan uppger att de har erbjudit sig att till exempel hjälpa till vid information om sexuell hälsa/sexualkunskap, men att läraren genomfört de momenten själv.

Läraren beskriver att den psykolog som tidigare fanns på skolan hade ett tydligt uppdrag att handleda personal på grundsärskolan och att han då kunde vända sig till psykologen. Nu har skolan en ny psykolog och läraren vet inte vilket uppdrag denne kommer att ha.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då verksamheten vid Bäckahagens grundsärskola inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller verksamheten, föreligger skäl att förelägga Stockholms kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Stockholms kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Läroplan för grundsärskolan 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Läroplan för grundsärskolan 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn ska utifrån en analys av uppföljningen av grundsärskolans resultat besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder och dokumentera de beslutade åtgärderna.
- Rektorn ska planera och genomföra utvecklingsåtgärder och genomföra dessa. Planeringen och åtgärderna ska dokumenteras.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att Bäckahagens grundsärskola inte uppfyller författningarnas krav vad gäller analys av vad som påverkat grundsärskolans kunskapsresultat och utifrån det beslutat om prioriterade utvecklingsåtgärder. De beslutade utvecklingsåtgärderna för Bäckahagens skolverksamhet gäller grundskoleverksamheten. Bäckahagens grundsärskola uppfyller, enligt Skolinspektionens bedömning, inte heller författningarnas krav gällande dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet.

Av skollagen framgår att rektorn ansvarar för att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen i syfte att uppfylla de nationella målen. Detta arbete ska dokumenteras.

Skolinspektionen har tagit del av det dokumenterade systematiska kvalitetsarbete som gäller för verksamheten vid Bäckahagens skola. Arbetet finns samlat i dokumenten "Verksamhetsberättelse VB 2015 för Bäckahagens skola" och "Verksamhetsplan 2016 för Bäckahagens skola". Av dokumenten framgår att rektorns dokumentation av resultat och framtagna utvecklingsåtgärder enbart gäller grundskoleverksamheten. Skolinspektionen kan inte av dokumenten utläsa någon dokumentation eller analys av grundsärskolans kunskapsresultat eller beslutade utvecklingsåtgärder gällande grundsärskolan.

Vid skolinspektionens intervju med skollledning och den lärare som arbetar på grundsärskolan framkommer att det finns en god uppfattning om elevernas kunskapsutveckling på individnivå. Det finns dock ingen dokumenterad analys av vad som påverkat och orsakat elevernas kunskapsresultat eller beslutade utvecklingsåtgärder kopplade till en sådan analys, enligt läraren.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då verksamheten vid Bäckahagens grundsärskola inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller verksamheten, föreligger skäl att förelägga

Stockholms kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen genomförs på ett sådant sätt att varje elev utifrån sina behov och förutsättningar ska utvecklas så långt som möjligt mot läroplanens mål, och stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. I detta ingår att läraren ger ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar.

Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas tillit till den egna förmågan och vilja att lära. Läraren utgår från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, och låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskapsutveckling utifrån de nationella kunskapskraven. Vidare ger läraren eleven och dess vårdnadshavare information om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas, samt vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Eleven ska enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat.

I grundsärskolans ämnen sätts betyg som grundar sig på grundsärskolans kunskapskrav, om eleven eller elevens vårdnadshavare begär det. Om en elev har läst ett ämne enligt grundskolans kursplaner, tillämpas grundskolans kunskapskrav. Om en elev läser ämnesområden sätts inga betyg, och bedömningen ska dessutom göras med hänsyn till varje elevs individuella förutsättningar.

Efter avslutad utbildning får elever ett intyg om sin utbildning, som kan kompletteras med ett allmänt studieomdöme där elevens möjlighet att bedriva studier beskrivs. Lärarens bedömning ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas skolmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska exempelvis se till att eleverna inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga utrymmen på skolan som exempelvis skolgård, skolbibliotek, grupprum.

Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

På Skolinspektionens vägnar

Sara Rising
Beslutsfattare

Birgitta Olsson
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Bäckahagens skola

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Bäckahagens skola

Bäckahagens grundsärskola är belägen i anslutning till Bäckahagens grundskola. Bäckahagens grundsärskola har sex elever i årskurs 7-9. En av eleverna undervisas enligt grundsärskolans läroplan inom grundskolan i årskurs 7. Verksamheten bedrivs av en lärare och fyra assistenter. Bäckahagens grundskola leds av en rektor och tre biträdande rektorer. En biträdande rektor har särskilt ansvar för Bäckahagens grundsärskola.